

Taloudelliset tekijät ja muutto pois lapsuudenkodista

Vertaileva analyysi neljässä EU-maassa

Henna Isoniemi: *VTM, tutkija, sosiaalipolitiikan laitos, Turun yliopisto*
henna.isoniemi@utu.fi

Janus vol. 14 (3) 2006, 240-254

Janus

Tiivistelmä

Viime vuosina useimmissa eri Euroopan maissa on havaittu, että nuoret aikuiset perustavat oman kotitalouden yhä myöhemmin. Suurimpia syitä tähän kehitykseen ovat pidentyneet opiskeluaikat, työllistymisongelmat opintojen jälkeen, työttömyyden lisääntyminen sekä kohonneet asumiskustannukset. Siten monet syyt, jotka saavat nuoren aikuisen pitkittämään lapsuudenkodistaan muuttoa, ovat taloudellisia. Artikkelissa tarkastellaan mikä merkitys tietyillä taloudellisilla tekijöillä – työmarkkina-aseella ja tulojen pääasiallisella lähteellä – on 18–34-vuotiaiden nuorten aikuisten muuttaessa pois lapsuudenkodistaan. Mukaan valitaan neljä erilaista eurooppalaista hyvinvointivaltiota; Suomi, Iso-Britannia, Ranska ja Italia. Artikkelin empiirisenä aineistona käytetään Eurooppalainen elinolutkimusta (ECHP) vuosilta 1996–2001. Aineiston paneeliluonne mahdollistaa samojen nuorten aikuisten seuraamisen viiden vuoden ajanjaksolla.

Abstract

In the last years most European countries have seen a delay in the age when young adults leave their parents' home. Many of the reasons for not leaving home relate to financial matters and living arrangements in adulthood are highly dependent on the financial circumstances of an individual. The purpose of this article is to examine how the economic factors affect on young adults' propensity to leave home in four EU-countries with different welfare regimes. Economic factors will be measured with two independent variables: young adult's labour market status (employed, non-employed) and his/her main source of own income (salaries, benefits, no income). The countries, which will be analysed, are Finland (a social democratic welfare state), the United Kingdom (a liberal state system), France (a corporatist welfare state) and Italy (a residual welfare model). The analysis will use two different waves of the European Community Household Panel (ECHP). The data from 1996 to 2001 will be analysed longitudinally.

Johdanto

Lapsuudenkodista pois muuttaminen on keskeinen tekijä nuoren aikuistumisprosessissa. Sen on sanottu olevan jopa tärkein askel aikuistumiseen. Muutto myös mahdollistaa muut keskeiset aikuistumiseen kuuluvat muutokset, kuten avioliiton, perheen perustamisen,

lasten saamisen ja vakituisen työpaikan hankkimisen. (Esim. Nilsson & Strandh 1999.) Viime vuosina useimmissa eri Euroopan maissa on havaittu, että nuoret aikuiset perustavat oman kotitalouden yhä myöhemmin. Suurimpia syitä tähän kehitykseen ovat pidentyneet opiske-

”Taloudelliset tekijät...”

luajat, työllistymisongelmat opintojen jälkeen, työttömyyden lisääntyminen sekä kohonneet asumiskustannukset. (Ellis 1996; Hammer 1996; Galland 1997; Sgritta 2001; Isoniemi 2005; ks. myös Aassve et al. 2002.) Myös muut tekijät, kuten kulttuuriperinteet, vaikuttavat tämän ilmiön taustalla.

Monet syyt, jotka saavat nuoren aikuisen pitkittämään lapsuudenkodistaan muuttoa, ovat taloudellisia. Aikuisiän asuinjärjestelyt ovatkin erittäin riippuvaisia yksilön taloudellisesta tilanteesta. Taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavat puolestaan omien saavutusten lisäksi hyvinvointivaltion luomat puitteet – yhteiskunnasta riippuen. Siten eri maissa harjoitettava sosiaalipolitiikka antaa erilaiset mahdollisuudet nuoren hyvinvoinnin muodostumiselle.

Vaikka ”leaving home” on ollut viime vuosina useiden yhteiskuntapolitiittisten tutkimusten aiheena, vertailevat tutkimukset aiheesta hyvinvointivaltiokontekstissa ovat vielä suhteellisen harvinaisia. Lisäksi erityisesti pohjoismaalaiset nuoret – ruotsalaisnuoria lukuun ottamatta – ovat jääneet useiden näiden tutkimusten ulkopuolelle. (Esim. Aassve et al. 2002, 272-273.) Tällä artikkelilla paikataan tätä tutkimuspuutetta.

Artikkelissa vertaillaan taloudellisen aseman merkitystä nuorten aikuisten kotoamuuttamiseen neljässä erilaisessa eurooppalaisessa hyvinvointivaltiossa. Maat on valittu mukaan siksi, että ne edustavat erilaisia eurooppalaisia hyvinvointimalleja – Suomi sosiaalidemokraattista, Iso-Britannia liberaalia, Ranska konservatiivista ja Italia residuaalista mallia (ks. esim. Esping-Andersenin 1990; Leibfried 1992; Ferrera 1996). Tarkasteltavana olevat valtiot eroavat huomattavasti niin poliittisilta ja taloudellisilta malleiltaan kuin perheyhteisöön liittyviltä perinteiltään. Maiden eroavuuksista johtuen nuoriksi aikuisiksi kutsutaan tässä artikkelissa 18–34-vuotiaita. Yläikärajän vetäminen yli 30 ikävuoteen on perusteltu erityisesti siksi, että perinteisten aikuisuuden

tunnusmerkkien, kuten juuri kotoa muuttamisen tai työelämään siirtymisen, on aikaisemmissa tutkimuksissa osoitettu tapahtuvan erityisesti Etelä-Euroopassa vasta 30 ikävuoden tienoilla. Muualla Euroopassa aikuisuuden tunnusmerkit saavutetaan tyypillisesti tätä aikaisemmin.

Nuorten aikuisten taloudellinen tilanne – katsaus aiempaan kirjallisuuteen

Nuorten aikuisten taloudellinen tilanne vaikuttaa merkittävästi heidän mahdollisuuteensa muuttaa pois lapsuudenkodistaan. Taloudellisessa tilanteessa on luonnollisesti eroja, mikäli verrataan opiskelijoita, työttömiä ja työssäkäyviä nuoria, sekä myös verrattaessa miehiä ja naisia. Yleisesti voidaan sanoa, että nuoret hyvätuloiset aikuiset¹ (Aassve et al. 2001, 3; Iacovou 2004, 28), vakituisesti tai kokopäiväisesti työssäkäyvät (Nilsson & Strandh 1999, 1068; Iacovou 2001, 21; Aassve 2002, 261) sekä kokopäiväiset opiskelijat (Ermisch 1999, 61) muuttavat todennäköisimmin pois lapsuudenkodistaan ja elävät itsenäisesti.

Nuorten aikuisten kotoa muuttaminen ei kuitenkaan läheskään aina tarkoita taloudellista riippumattomuutta vanhemmista, vaan monet vanhemmat jatkavat taloudellisen avun antamista lapsilleen näiden muutettua pois lapsuudenkodistaan. Ellis (1996) havaitsi, että Australiassa jopa kolme neljäsosaa vanhemmista avusti täysi-ikäisiä lapsiaan taloudellisesti ja eniten tukea annettiin niille, jotka eivät enää asuneet vanhempiensa luona. Suomalaisten opiskelijoiden taloudellista tilannetta käsittelevä tutkimus osoitti, että vanhempien antama taloudellinen tuki oli noin 100 euroa kuukaudessa, vaikka opiskelija asui omissa taloudessaan (Berndtson 2005; ks. myös Niemelä 2005, 418). Vogel (2001, 132) puolestaan havaitsi, että lapsuuskodin tuki oli erityisen merkittävä nuoren aikuisen ollessa työttömänä. 1990-luvulla lähes 80 pro-

”Taloudelliset tekijät...”

senttia italialaisista alle 30-vuotiaista työttömistä asui vanhempiensa luona². Suomessa vastaava prosenttiluku oli 27, Isossa-Britanniassa 43 ja Ranskassa 45. Lisäksi tulee huomata, että Etelä-Euroopassa myös suuri osa jo työssä käyvistä nuorista asuu vanhempiensa kanssa usein vielä 30-vuotiainkin. Työttömyys saattaa tosin myös vauhdittaa nuoren aikuisen kotoa pois muuttamista työn etsinnän takia (Iacovou 2001).

Nuorten aikuisten äärimmäinen riippuvuus vanhempiensa taloudellisesta tuesta voi olla myös haitallista, mikäli se vähentää heidän innokkuuttaan löytää säännöllistä työtä tai muuttaa omilleen. Tilanne saattaa kärjistyä silloin, kun perhe ei pysty tukemaan kaikkia jäseniään taloudellisesti. Silloin nuorilla aikuisilla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin itsenäistyä, muuttaa lapsuuskodistaan ja etsiä työpaikka. (Sgritta 2001, 70; Manacorda & Moretti 2002.) Työpaikan löytyminen ei kuitenkaan aina takaa oman taloudellisen tilanteen kohentumista ja omillaan pärjäämistä. Erityisesti Etelä-Euroopassa useat kokopäiväisesti ja ympäri vuoden töissä käyvät nuoret miehet ansaitsevat niin vähän, että joutuvat elämään köyhyydessä. Tämä johtuu lähinnä siitä, että Italiassa työmarkkinat suosivat lähinnä vanhempia työntekijöitä. Nuorille aikuisille tarjottavat työmahdollisuudet ovat siten vähäisempiä ja palkat pieniä. (Smee- ding & Ross Philips 2002, 109, 111.) Myöhäinen poismuutto voidaan siten nähdä myös rationaalisesti järkevänä valintana.

Vaikka työssäkäyvillä nuorilla aikuisilla taloudellinen tilanne olisi kunnossa, saatetaan vanhempien luokse jäädä asumaan myös siksi, että se koetaan mukavammaksi ja vaivattomammaksi kuin omillaan asuminen (Galland 2001, 53; Aassve et al. 2002, 270). Sgritta (2001, 75-76) osoitti italialaisnuoria tutkiessaan, että monet heistä asuivat lapsuudenkodissa, koska "se sopi heille ja heillä oli kuitenkin oma vapautensa". Tuore tutkimus Isossa-Britanniassa (Babb et al. 2006) osoitti, että erityisesti miehet muuttavat pois vanhem-

piensa luota entistä myöhemmin, koska "heistä on mukava asua äidin ja isän täysihoidossa".

Myös korkeat asumiskustannukset ovat merkittävä selitystekijä sille, että nuoret jäävät asumaan lapsuudenkotiinsa. Ermisch (1999) totesi brittinnuoria tutkiessaan, että vaikea asuntotilanne ja asuntojen hintojen nousu hidastivat muuttoa lapsuudenkodista omaan talouteen³. Babb in et al. (2006) mukaan nuorille yksinasujille sopivien asuntojen vähäisyys selitti osaltaan nuorten halukkuutta asua vanhempiensa kanssa. Iacovou (1998, 32) osoitti, että asuntojen korkeat hinnat sekä vuokra-asuntojen tai nuorille yksinasujille sopivien asuntojen vähäisyys olivat usein syynä siihen, että Etelä-Euroopassa nuoret asuivat pitkään vanhempiensa kodissa. Ei kuitenkaan ole selvää, onko tällaisten asuntojen vähäinen tarjonta alhaisen kysynnän syy vai seuraus.

Whittington ja Peters (1996, 95) osoittivat, että Yhdysvalloissa vanhempien varallisuudella on selvä merkitys nuorten kotoamuuttoon: hyvä-tuloisten vanhempien lapset muuttivat harvemmin pois kotoa. Vanhempien tulojen merkitys kuitenkin muuttui nuoren iän muuttuessa eikä nuoren vanhetessa vanhempien tuloilla ei ollut enää niin keskeistä lapsuudenkotiin sitovaa merkitys. Manacorda ja Moretti (2002, 4, 18) havaitsivat, että Italiassa vanhempien tulojen nousulla oli puolestaan taipumus pitkittää nuorten aikuisten asumista lapsuudenkodissaan ja vanhempien antama raha kannusti heitä jäämään kotiin asumaan. Nuoret aikuiset olivat siten valmiita luopumaan osittain itsenäisyydestään, kun korvikkeena oli taloudellinen tuki vanhemmilta. Tosin Manacordan ja Morettin mukaan kyse on ennemminkin vanhempien halukkuudesta pitää lapset luonaan ja siksi he ovat valmiit "lahjo- maan" lapset yhteisasumiseen.

Kotoalähtemismallien monimuotoisuus johtuu kuitenkin muistakin kuin taloudellisista tekijöistä ja nuoren oman talouden tilasta. Monet aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että esi-

”Taloudelliset tekijät..”

merkiksi nuorten koulutus (Nilsson & Strandh 1999) sekä myös kulttuurierot (Gonzales-Lopez 2002; Schizzerotto & Lucchini 2004) ja demografiset tekijät (kuten sukupuoli tai rotu) (Buck & Scott 1993) vaikuttavat keskeisesti tähän prosessiin. Tosin useat näistä tekijöistä ovat sidoksissa taloudellisiin tekijöihin. Lisäksi Whittington ja Peters (1996, 82) totesivat nuorten muuttoa pois lapsuudenkodista käsittelevässä tutkimuksessaan, että nuoria aikuisia ja heidän vanhempiaan ei pitäisi käsitellä irrallisina, toisistaan riippumattomina toimijoina. Whittingtonin ja Petersin mukaan nuorten aikuisten itsenäistymispäätöksiin vaikuttavat sekä nuorten että heidän vanhempiensa taloudelliset resurssit.

Muutto pois lapsuudenkodista eri hyvinvointivaltioissa

Euroopan unionin jäsenmaissa on erilaisia hyvinvointimalleja, jotka painottavat eri tavalla valtiota, markkinoita ja perhettä hyvinvoinnin tuottajana ja suojana. Tunnetuin länsimaisten hyvinvointivaltioiden tyypittelyistä on Gøsta Esping-Andersenin (1990; 2002) kolmijako liberaaleihin, konservatiivisiin ja sosiaalidemokraattisiin hyvinvointiregimeihin. Tätä klusterointia on sekä kritisoitu että täydennetty uusilla regiimityypeillä. Kriitikki on koskenut erityisesti Manner-Euroopan mallia ja Välimeren alueen valtioiden – Espanjan, Italian, Portugalin ja Kreikan – istuvuutta siihen⁴. Kriitikot (esim. Leibfried 1992; Ferrera 1996, 18) ovat esittäneet, että Etelä-Euroopan maat tulisi irrottaa omaksi mallikseen, sillä valtioiden tavoissa vastata kansalaisten hyvinvoinnin järjestämisestä on merkittäviä eroja. Toiset, kuten Trifletti (1999, 50) sekä Smeeding ja Ross Phillips (2002, 105), ovat lisäksi kritisoineet Esping-Andersenin jaottelua siksi, että perheen roolia hyvinvoinnin tuottajana ei ole tarpeeksi otettu huomioon. Esping-Andersenin hyvinvointivaltioiden jaottelu on toiminut usean nuorten kotoa muuttamista käsittelevän tutkimuksen teoreettisena taustana (esim.

Aassve & Billari & Mazzuno & Ongaro 2002; Berthoud & Iacovou 2004; Isoniemi 2005). Konservatiivinen regiimi on kuitenkin kaikissa näissä tutkimuksissa jaettu kahtia, mannereurooppalaiseen konservatiiviseen ja eteläeurooppalaiseen residuaaliseen malliin.

Hyvinvointivaltion luomat puitteet heijastuvat myös aikuistuvan nuoren elämään, sillä monet nuorten tekemistä ratkaisuista riippuvat yhteiskunnan tarjoamista mahdollisuuksista ja vallitsevista arvoista. Eri maissa harjoitettava sosiaalipolitiikka antaa erilaiset mahdollisuudet nuoren hyvinvoinnin muodostumiselle. Esimerkiksi Skandinaviassa julkiset tulonsiirrot, kuten opintoraha tai toimeentulotuki, mahdollistavat monissa tapauksissa opiskelevan tai työttömän nuoren itsenäistymisasikeet. Useat opiskelijat pystyvät lisäksi parantamaan taloudellista tilanettaan käymällä opintojen ohella osa-aikatoisää – tapa, jota ei esimerkiksi Etelä-Euroopassa tunneta juuri lainkaan (Sgritta 2001). Siellä nuoren aikuisen taloudellinen turva muodostuu pääasiassa perheeltä saatavasta epävirallisesta tuesta. Heidän taloudellista tilanteestaan huolehtiminen katsotaankin enemmän perheen kuin yhteiskunnan tehtäväksi (Sgritta 2001, 70). Liberaaleissa hyvinvointivaltioissa taloudelliset markkinat ovat puolestaan tärkeä hyvinvoinnin lähde ja yksilöt ovat siten lähinnä itse vastuussa itsestään, myös omaa kotitaloutta perustaessaan. Manner-Euroopassa hyvinvointipalvelut taataan lähinnä vakuutusjärjestelmien välityksellä etuuksien määräytyessä yksilön suoritusten ja saavutusten – ennen kaikkea työansioden – kautta. Moni työpaikkaa etsivä ja ensikertaa työmarkkinoille pyrkivä nuori aikuinen on siten tyypillisesti näiden etuuksien ulkopuolella. (Ks. esim. Aassve et al. 2001, 11–12.)

Toisaalta Berthoud ja Iacovou (2004, 14) kysyvät oivallisesti “how far can these differences between countries be attributed to social policy – for example, on employment and housing – and how far might they be reduced if

”Taloudelliset tekijät...”

one common policy was to be used?” Kuinka pitkälle eri valtioiden välillä ilmeneviä eroja pystytään selittämään pelkästään hyvinvointivaltio-reegeimeillä? Nuorten kotoa muuttamista tarkasteltaessa erityisesti kulttuuriset vaikutteet, sekä varsinkin katolisessa Etelä-Euroopassa myös uskonnollinen merkitys, tulee ottaa huomioon (esim. Galland 2001; Iacovou & Berthoud 2001). Etelä-Euroopassa perheen traditionaalinen asema on osaltaan vaikuttanut siihen, että nuoret asuvat vanhempiensa kanssa pidempään. Kotoa muutetaan ”perinteisen” kaavan mukaan usein suoraan avioliittoon ja avioliiton solmimista seuraa nopeasti ensimmäisen lapsen hankinta ja vanhemmuus (Jones 1995, 28-29; Vogel 2001; Iacovou & Berthoud 2001). Toisaalta eteläeurooppalaisille on vielä avioitumisen jälkeenkin jokseenkin tavallista asua vanhempiensa ja usein myös isovanhempiensa kanssa yhteisessä taloudessa (Iacovou 1998).

Tutkimusasetelma

Hypoteesit

Aikaisemmissa tutkimuksissa saatujen tulosten pohjalta (ks. edellinen kappale) voidaan ensinnäkin olettaa, että nuoret aikuiset naiset muuttavat pois lapsuudenkodistaan aikaisemmin kuin miehet. Erityisesti maissa, joissa vallitsee perinteinen mieselättäjämalli, sukupuolten väliset erot ovat merkittävät. Toiseksi aiemmat tutkimukset antavat olettaa, että mitä vanhempi nuori aikuinen on, sen todennäköisemmin hän asuu omassa kotitaloudessa. Kolmantena hypoteesina esitetään, että parisuhteessa oleva nuori aikuinen asuu suuremmalla todennäköisyydellä itsenäisesti (ja puolisonsa kanssa) kuin yksinäinen henkilö.

Näiden aikaisempien tutkimusten pohjalta johdettujen olettamusten lisäksi testataan kahta⁵ taloudellisiin tekijöihin keskeisesti liittyvää hypoteesia:

1) Nuoren aikuisen työmarkkina-asema

Nuoren aikuisen taloudelliseen tilanteeseen ja siten hänen mahdollisuutensa muuttaa asumaan itsenäisesti vaikuttaa luonnollisesti henkilön työmarkkinatilanne. Työmarkkina-asemalla voi olettaa olevan erityisen suuri merkitys Etelä-Euroopassa. Siellä vasta vakituinen työpaikka ja säännölliset tulot antavat monelle nuorelle aikuiselle eväät oman kotitalouden perustamiselle. Korkea nuorisotyöttömyys ja heikko hyvinvointivaltio heikkoine tukimuotoineen tekevät nuoret riippuvaisiksi vanhemmilta saatavista avustuksista. Siten monilla opiskelijoilla ja työttömillä on ainoana mahdollisuutena asuminen lapsuudenkodissa. Mannereurooppalaisissa, sosiaalidemokraattisissa ja liberaaleissa hyvinvointivaltioissa työn merkitys ei ole niin keskeinen. Sosiaalidemokraattisessa, sekä osin myös mannereurooppalaisessa mallissa, vahva hyvinvointivaltio tarjoaa taloudellista turvaa nuorille aikuisille myös työttömyyden tai opintojen aikana.

2) Nuoren aikuisen tulojen pääasiallinen lähde

Yleisesti ottaen voidaan olettaa, että nuoret aikuiset, joilla on omia ansiotuloja, ovat suuremmalla todennäköisyydellä muuttaneet pois lapsuudenkodistaan. Lähtökohtana voidaan myös pitää, että kaikki nuoret aikuiset saavat tuloja joko työmarkkinoilta tai tulonsiirtoina valtiolta. Huomioitava tosin on, että Etelä-Euroopan residuaalisissa hyvinvointivaltioissa nuoren taloudellisesta hyvinvoinnista vastaa usein perhe.

Ansiotuloilla oletetaan olevan suurin merkitys liberaaleissa hyvinvointivaltioissa – ihmisten odotetaan tulevan toimeen omilla ansiollaan myös siinä vaiheessa, kun omaa kotitaloutta perustetaan – sekä residuaalisen mallin valtioissa. Erityisesti Etelä-Euroopassa muuttoa pois lapsuudenkodista hankaloittaa lisäksi asuntojen korkeat hinnat ja pula kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista. Ilman omia säännöllisiä, ja myös korkeita, tuloja muutto saattaa jäädä vain haaveeksi⁶. Mannereurooppalaisissa ja sosiaalide-

”Taloudelliset tekijät...”

mokraattisessa mallissa palkkatulojen ei oleteta olevan erityisen tärkeä tekijä lapsuudenkodista muuttoon vaikuttavana tekijänä.

Nuorten aikuisten saatavilla olevat tulonsiirrot puolestaan vaikuttavanevat keskeisesti mahdollisuuteen muuttaa pois vanhempien kodista. Sosiaalidemokraattisessa hyvinvointivaltiossa tulonsiirrot, kuten opintoraha, asumistuki ja työttömyyskorvaus, antavat nuorelle mahdollisuuden perustaa oma kotitalous tai ylläpitää sitä taloudellisesti vaikeassakin tilanteessa. Liberaaleissa ja residuaalisissa hyvinvointivaltioissa tasoltaan matalat tai olemattomat tulonsiirrot pitävät taloudellisesti heikossa asemassa olevat lapsuudenkodissaan.

Aineisto ja menetelmät

Artikkelin aineistona käytetään Eurooppalaisia elinolututkimusta eli European Community Household Panel (ECHP) -paneeliaineistoa. Se on ensimmäinen Euroopan unionin tasolla toteutettu vertailukelpoinen kotitalouksien ja yksilöiden elinolojen seuranta-aineisto. ECHP:n ensimmäinen aineisto, aalto, kerättiin vuonna 1994 kahdestatoista EU:n jäsenmaasta. Unionin vuonna 1995 tapahtuneen laajentumisen jälkeen myös uudet jäsenmaat liittyivät mukaan, Suomi vuonna 1996. ECHP:ssa kaikkia yli 16-vuotiaita otoskotilouteen kuuluneita henkilöitä haastateltiin joka vuosi. Viimeinen aineisto kerättiin kaikista 15 jäsenmaasta vuonna 2001. (Eurostat; Aassve et al. 2002, 263; Pyy-Martikainen & Sisto & Reijo 2004, 6-10.)

Eurooppalaisen elinolututkimuksen paneeliluonne tekee mahdolliseksi samojen henkilöiden tarkastelun vuodesta toiseen. Tässä artikkelissa käytettävä aineisto on muodostettu siten, että vuonna 1996 otokseen kuuluneita 18–29-vuotiaita suomalaisia, brittiläisiä, ranskalaisia ja italialaisia nuoria aikuisia seurattiin viittä vuotta myöhäisempään ajankohtaan eli vuoteen 2001.

Vuonna 2001 tavoitetut henkilöt olivat siten iältään 23–34-vuotiaita. Attritio oli aineiston keräämisessä ongelmana jokaisessa ECHP:ssa mukana olleessa valtiossa. Sen merkitys näkyy hyvin myös tässä artikkelissa käytettävässä aineistossa: kun vuoden 1996 otoksen koko on 11 001 henkilöä, on se vuoden 2001 osalta enää 6 778 henkilöä (ks. tarkemmin liitetaulukko 1). Attritio heikentää tulosten luotettavuutta. (Gallo & Mastrovita & Siciliani 2004; Härkönen 2003, 5-7.) ECHP-aineistoa hyödynnetään artikkelissa sekä poikkileikkaus- että pitkittäistilanteissa. Käytettävät poikkileikkausaineistot ovat vuosilta 1996 ja 2001.

Nuoriksi aikuisiksi on määritelty 18–34-vuotiaat. Nuoren aikuisuuden rajaaminen yli 30 ikävuoteen on perusteltua nyky-yhteiskunnissa erityisesti siksi, että perinteisten aikuisuuden tunnusmerkkien, kuten kotoa muuttamisen tai työelämään siirtymisen, on aikaisemmissa tutkimuksissa osoitettu tapahtuvan erityisesti Etelä-Euroopassa vasta 30 ikävuoden tienoilta. (Aassve et al. 2002; Isoniemi 2005.) Kuvailuvissa analyyseissa suhteellisen laaja ikärajaus 18–29-vuotta on jaettu kolmeen pienempään ryhmään, 18–21-, 22–25- ja 26–29-vuotiaat. Jaottelua pienempiin ikäryhmiin olisi ollut järkevää käyttää myös pitkittäisanalyyseissä, mutta tapausten pieni määrä esti sen.

Aineistoa analysoitiin frekvenssijakaumia, ristiintaulukoita ja logistista regressioanalyysiä käyttäen. Kuvailuvissa analyyseissa käytettiin henkilökohtaisia painoja.

Tulokset

Kuvaileva analyysi

Vaikka nuorten aikuisten on osoitettu asuvan artikkelissa mukana olevissa kaikissa neljässä maassa entistä pidempään lapsuudenkodissaan,

”Taloudelliset tekijät...”

eroaa ikä, jolloin kotoa muutetaan huomattavasti maiden välillä (ks. myös Isoniemi 2005). Taulukossa 1 eri valtioissa ja eri ikäryhmissä ilmenevät eroavuudet tulevat hyvin esiin. Jo nuorimmassa ikäryhmässä eli 18–21-vuotiaiden keskuudessa erot olivat selkeät: kun suomalaisista nuorista 70 prosenttia asui yhdessä vanhempiensa kanssa, italialaisista nuorista lähes jokainen asui edelleen lapsuudenkodissaan. Vanhimmassa ikäryhmässä (26–29-vuotiaat) jopa 63 prosenttia italialaisnuorista asui edelleen lapsuudenkodissaan, muissa kolmessa maassa prosenttiosuudet olivat selkeästi pienemmät. Nilsson ja Strandh (1999) ovat osoittaneet, että kotoa pois muuttamiseen hyvin nuorena saattaa sisältyä riski ”paluumuutosta” kotiin vanhempien luokse. Paluu lapsuudenkotiin sieltä kerran pois muutettua pienenee iän karttuessa (Ermisch 1999, 67).

Taulukosta 1 käy lisäksi ilmi miesten ja naisten väliset eroavuudet lapsuudenkodista pois muuttamisen ajankohdassa. Italialaiset naiset ja miehet käyttäytyivät nuorimmassa ikäluokassa melko samankaltaisesti, mutta vanhemmiten sukupuolten välillä ilmeni suurempia eroja. Iacovou (1998, 13) sai vastaavia tuloksia omassa tutkimuksessaan: italialaisista 20–24-vuotiaista naimattomista ja lapsettomista miehistä jopa 98 prosenttia ja naisista 90 prosenttia asui vanhempiensa kanssa. Suomalais-, ranskalais- ja

brittinaiset ja -miehet käyttäytyivät puolestaan eri tavoin kaikissa ikäryhmissä. Naiset muuttivat näissä kolmessa maassa selkeästi miehiä nuorempina omaan kotitalouteen. Vastaava sukupuolen vaikutus kotoa muuttamisikään on osoitettu myös aiemmissa tutkimuksissa. Naiset perustavat miehiä aikaisemmin omaan kotitalouden. (Esim. Nilsson & Strandh 1999; Ainley 1991; myös Hammer 1996.)

Nuorten, 18–29-vuotiaiden, aikuisten työmarkkina-asemaa ja tulojen pääasiallista lähdettä on tarkasteltu taulukossa 2 sekä lapsuudenkodissa että itsenäisesti asuvien keskuudessa. Tulokset ovat vuodelta 1996. Maiden välillä on havaittavissa eroavuuksia, mutta myös yhtäläisyyksiä. Mielenkiintoista on, että suomalais- ja italialaisnuoret käyttäytyivät samalla tapaa: 32 prosenttia suomalaisista ja 36 prosenttia italialaisista vanhempiensa kanssa asuvista oli työssäkäyviä. Molemmista maista 59 prosenttia itsenäisesti asuvista oli työssäkäyviä. Työpaikan löytyminen näyttäisi molemmissa näissä maissa edesauttavan itsenäiseen asumiseen ryhtymistä. Isonsa-Britanniassa puolestaan on tyypillistä, että nuoret aikuiset asuvat itsenäisesti suorittaessaan alemmaa tai ylempää korkeakoulututkintoa. Siten ollessaan 18–21-vuotiaita he asuvat usein opiskelija-asuntolassa tai yksityiseltä sektorilta vuokraamassaan asunnossa. Opintojen päätyttyä nuori aikuinen saattaa palata muutamaksi

Taulukko 1. Lapsuudenkodissa asuvien nuorten aikuisten osuudet ikä- ja sukupuoliryhmittäin vuonna 1996, % koko ikäryhmästä

	Suomi			Iso-Britannia			Ranska			Italia		
	kaikki	M	N	kaikki	M	N	kaikki	M	N	kaikki	M	N
18-21	70	82	59	74	79	70	87	90	83	97	97	96
22-25	20	27	13	42	55	28	57	67	47	86	92	80
26-29	7	11	3	16	22	10	20	26	14	63	74	51
kaikki	31			43			53			81		
N	1 570			1 715			2 826			3 867		
	P<.001		p<.001	p<.001		p<.001	p<.001		p<.001	p<.001		p<.001

Data on painotettu.

”Taloudelliset tekijät...”

Taulukko 2. Taloudellisten tekijöiden merkitys, 18–29-vuotiaat nuoret aikuiset, asuivat joko lapsuudenkodissa tai itsenäisesti, vuonna 1996, %

	Suomi		Iso-Britannia		Ranska		Italia	
	lapsuus- kodissa	itse- näisesti	lapsuus- kodissa	itse- näisesti	lapsuus- kodissa	itse- näisesti	lapsuus- kodissa	itse- näisesti
Työmarkkina-asema								
Työmarkkinoilla	32	59	78	68	29	68	36	59
Työmarkkinoiden ulkopuolella	68	41	22	32	71	32	64	41
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	1 546		2 073		3 031		4 342	
	p<.001		p<.001		p<.001		p<.001	
Pääasiallinen tulonlähde								
Ei tuloja	(5)	0	(4)	(2)	17	(2)	56	32
Ansiotulot	65	63	82	71	58	81	42	67
Etuudet	30	37	14	27	25	17	2	*
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	1 546		2 073		3 037		4 345	
	p<.001		p<.001		p<.001		p<.001	

* = tapauksia vähemmän kuin 20; () = tapauksia 20–49.

Data on painotettu.

vuodeksi lapsuudenkotiinsa. Tämä selittää ainakin osittain sen, että jopa 78 prosenttia lapsuudenkodissa asuvista nuorista aikuisista oli työsäkäyviä.

Tulojen pääasiallinen lähde erosi huomattavasti eri maiden nuorten aikuisten keskuudessa. Erityisen kiinnostavaa on, että oletus siitä, että kaikki nuoret aikuiset saivat tuloja joko työmarkkinoilta tai tulonsiirtoina valtiolta, ei pitänyt paikkaansa. Esimerkiksi Italiassa jopa 56 prosenttia lapsuudenkodissa asuvista ja 32 prosenttia itsenäisestikin asuvista nuorista aikuisista ei saanut mistään tuloja⁷. Siten perheen antama epävirallinen taloudellinen tuki on usein ainoa mahdollinen elämisen rahoittamisen lähde. Huomattava on, että vanhempien rooli taloudellisen tuen antajina jatkuu vielä sen jälkeen, kun nuori on muuttanut pois lapsuudenkodistaan.

Keski-Euroopan maissa erityisesti työnteko on yhteydessä nuorten itsenäistymiseen perheestään. Ranskassa yli 80 prosenttia omassa koti-

taloudessa asuvista nuorista aikuisista sai ansiotuloja, kun lapsuudenkodissa asuvilla vastaava prosenttiluku oli vähän alle 60. Pohjoismaissa nuorten kotoa muuttamisen mahdollistaa monissa tapauksissa hyvinvointivaltion tarjoamat tulonsiirrot. Maksutonta opiskelua tuetaan opintorahalla, työttömyyttä työttömyyskorvauksella ja asumista asumistuella. Viimesijaisena toimeentulon turvana on lisäksi mahdollista saada toimeentulotukea. Lähes kolmannes vanhempiensa kanssa ja 37 prosenttia itsenäisesti asuvista suomalaisnuorista kertoikin tulonsiirtojen olevan tulojensa pääasiallinen lähde. Vahva hyvinvointivaltio tukimuotoineen antaa siten taloudellisen mahdollisuuden nuorelle muuttaa pois lapsuudenkodistaan. Myös Isossa-Britanniassa itsenäisesti asuvista nuorista aikuisista 27 prosenttia eli etuuksien varassa. Esimerkiksi etuuksien varassa elävien nuorten työttömien käytettävissä olevat tulot jäävät kuitenkin mataliksi (ks. esim. Kuivalainen 1999, 138–140). Prosenttiosuudet etuuksia saavia tarkasteltaes-

”Taloudelliset tekijät...”

sa ovat matalammat Ranskassa, Italiassa olemattomat.

Pitkittäisanalyysit

Edellisessä kappaleessa kuvailevien analyysien avulla luotiin yleinen kuva sekä lapsuudenkodissa että itsenäisesti asuvista nuorista aikuisista. Tarkasteluissa keskityttiin vuoteen 1996. Pitkittäismenetelmiä käyttäen on mahdollista seurata samoja nuoria aikuisia pidemmällä ajanjaksolla, tässä tapauksessa vuodesta 1996 vuoteen 2001. Niistä nuorista aikuisista, jotka olivat asuneet vuonna 1996 vanhempiensa kanssa, oli muuttanut omaan kotitalouteen suomalaisista 54 prosenttia, brittiläisistä 47 prosenttia ja ranskalaisista 40 prosenttia vuoteen 2001 mennessä. Italialaisnuoret käyttäytyivät muista poikkeavalla tavalla, sillä heistä ainoastaan 14 prosenttia muutti asumaan itsenäisesti kyseisellä ajanjaksolla.

Tulokset, jotka on esitetty taulukossa 3, perustuvat pitkittäismenetelmällä toteutettuun logistiseen regressioanalyysiin. Ainoastaan ne 18–29-vuotiaat nuoret aikuiset, jotka asuivat vuonna 1996 lapsuudenkodissaan, valikoitiin mukaan tarkasteluun. Logistinen regressioanalyysi on tehty vuoden 2001 aineistolla, siten tarkasteltavat nuoret ovat iältään 23–34-vuotiaita. Selittävät muuttujat ovat sukupuoli, ikä, asumismuoto (yksin tai avo- / aviopuolison kanssa), työmarkkina-asema (työmarkkinoilla tai työmarkkinoiden ulkopuolella) ja tulojen pääasiallinen lähde (ei tuloja, ansiotulot tai tulonsiirrot). Selittävät muuttujat ovat jokaisessa mallissa (ts. jokaisen maan kohdalla) samat, jotta vertailu maiden välillä pystytään tekemään. Analyysit osoittavat, miten hyvin selittävät muuttujat ennustavat todennäköisyyttä sille, että nuori on muuttanut viiden vuoden aikavälillä pois lapsuudenkodistaan.

Analyysin tuloksista on raportoitu ns. vedonlyöntisuhde (odds ratio, OR) ja 95 %:n luottamusväli. Vedonlyöntisuhdetta verrataan referenssikategoriaan, jonka arvo on yksi. Ve-

donlyöntisuhde ilmaisee, kuinka moninkertainen tapahtuman todennäköisyys on verrattuna referenssikategoriaan: jos vedonlyöntisuhde on pienempi kuin yksi, on todennäköisyys pienempi kuin referenssikategoriassa ja päinvastoin. (Tabachnick & Fidell 2001, 548; Ervasti 2003, 56.) Siten ykköstä suurempi vedonlyöntisuhde osoittaa, että nuori aikuinen asuu todennäköisemmin itsenäisesti kuin lapsuudenkodissaan, ja päinvastoin. Nagelkerken R^2 :n tuottama arvo kertoo suoraan, minkä osuuden havaituista malli pystyy selittämään (Metsämuuronen 2003, 615; Pallant 2005, 167, 169). Tulokset esitetään sekä vakioituina että vakioimattomina.

Tarkastellaan ensin vakioimattomia tuloksia. Kuten oletettiin, naiset asuivat kaikissa tarkasteltavissa maissa miehiä tyypillisemmin omassa kotitaloudessa. Tulokset olivat lisäksi – hypoteesin mukaisesti – tilastollisesti merkitseviä Ranskan ja Italian kohdalla. Myöskään iän kohdalla tulokset eivät ole kovinkaan yllättäviä. Mitä vanhempia nuoret aikuiset olivat, sitä tyypillisemmin he asuivat itsenäisesti. Suomalaisnuoret poikkesivat kuitenkin muun maalaisista ikätovereistaan, sillä heillä iän karttumisen ei lisännyt itsenäisen asumisen todennäköisyyttä. Kotoa muutettiin varhain, tulosten mukaan varhemmin kuin muissa vertailun maissa. Asumismuotoa kuvaavat tulokset osoittavat puolestaan kussakin maassa, että ne nuoret aikuiset, joilla oli kumppani, asuivat tavallisesti yhdessä, omassa kodissaan. Useita sukupolvia kattavia, samassa taloudessa asuvia perheyhteisöjä ei siten vuosituhanen vaihteessa juurikaan perustettu – tulosten mukaan ei edes Italiassa.

Työmarkkinoilla olevat nuoret aikuiset asuivat kaikissa tarkastelun maissa tyypillisemmin itsenäisesti kuin työmarkkinoiden ulkopuolella (esimerkiksi työttömät ja opiskelijat) olevat. Kiinnostavaa on, että tulokset ovat tilastollisesti merkitseviä kaikissa muissa maissa paitsi Ison-Britanniassa. Yksi selitys Ison-Britannian tulokselle saattaa olla, että erityisesti matalapalkkaisissa

”Taloudelliset tekijät...”

Taulukko 3. Todennäköisyydet, että nuoret aikuiset asuivat itsenäisesti. Pitkittäinen logistinen regressioanalyysi. Odds-ratiot (OR), tilastolliset merkittävyydet (* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$) sekä 95 %:n luottamusväli (sulussa). Verrokkikategoriat merkitty numerolla 1.

	Suomi		Iso-Britannia		Ranska		Italia	
	vakiomaton OR	vakioitu OR	vakiomaton OR	vakioitu OR	vakiomaton OR	vakioitu OR	vakiomaton OR	vakioitu OR
Sukupuoli								
Nainen (ref)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Mies	0.779 (0.46-1.32) R^2 .003	0.815 (0.44-1.51)	0.829 (0.58-1.18) R^2 .003	1.022 (0.62-1.68)	0.546*** (0.41-0.73) R^2 .029	0.568** (0.38-0.84)	0.658*** (0.54-0.79) R^2 .012	0.781 (0.57-1.07)
Ikä								
18-24 (ref)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
25-34	0.901** (0.83-0.98) R^2 .026	0.867** (0.79-0.95)	1.066* (1.00-1.13) R^2 .011	0.968 (0.89-1.05)	1.082 (1.03-1.14) R^2 .016	1.018 (0.95-1.09)	1.207*** (1.17-1.25) R^2 .094	1.059* (1.00-1.11)
Asumismuoto								
Yksin (ref)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Avo- / avioliitossa	0.084*** (0.04-0.18) R^2 .235	0.085*** (0.04-0.19)	0.017*** (0.01-0.03) R^2 .563	0.016*** (0.01-0.03)	0.007*** (0.00-0.02) R^2 .533	0.008*** (0.00-0.02)	0.012*** (0.01-0.02) R^2 .626	0.014*** (0.01-0.02)
Työmarkkina-asema								
Työmarkkinoilla (ref)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Työmarkkinoiden ulkopuolella	0.524* (0.31-0.88) R^2 .023	0.660 (0.34-1.27)	0.788 (0.47-1.32) R^2 .002	0.682 (0.28-1.68)	0.475*** (0.35-0.65) R^2 .037	0.574* (0.35-0.95)	0.578*** (0.47-0.71) R^2 .019	1.224 (0.19-1.43)
Pääasiallinen tuloniähde								
Ansiotulot (ref)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Tulonsiirrot	0.342*** (0.19-0.60)	0.480* (0.23-0.98)	1.315 (0.69-2.51)	1.846 (0.60-5.64)	0.558** (0.36-0.87)	0.862 (0.44-1.67)	0.595 (0.31-1.13) 0.487*** (0.39-0.61)	0.523 (0.19-1.43) 0.406*** (0.26-0.64)
Eituloja	R^2 .051	R^2 .295	R^2 .002	R^2 .563	R^2 .012	R^2 .539	R^2 .030	R^2 .637
N		404		502		729		2 265

”Taloudelliset tekijät...”

---

ammateissa kuukausitulot ovat usein niin matalat, että korkeita asumiskustannuksia ei niillä pystytä kattamaan. Hypoteesina esitettiin, että työmarkkina-asema ei olisi vaikuttanut nuorten aikuisten käyttäytymismalleihin myöskään konservatiivisen mallin Ranskassa eikä sosiaalidemokraattisessa hyvinvointivaltiossa Suomessa. Italiassa tulos oli kuitenkin odotetun kaltainen. Heikko hyvinvointivaltio pakottaa nuoret aikuiset ottamaan itse vastuun taloudellisesta toimeentulostaan. Monin paikoin tämä tosin tarkoittaa perheen väliintuloa.

Ison-Britannian tulokset poikkeavat muista maista myös tarkasteltaessa tulojen pääasiallisen lähteen vaikutusta itsenäisen asumisen todennäköisyyteen, tosin tulokset eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Suomessa, Ranskassa ja Italiassa puolestaan ansiotuloja saavat nuoret aikuiset asuivat tyypillisimmin omassa kotitaloudessa kuin tulonsiirtojen varassa elävät. Tulos on kiintoisa Suomen osalta, sillä oletushan oli, että kattavat tulonsiirrot houkuttelisivat nuoria itsenäiseen asumiseen. Italian kohdalla analyysien teko oli mahdollista myös niiden nuorten aikuisten kohdalla, jotka eivät saaneet tuloja mistään lähteestä. Muissa kolmessa maassa tapauksia ei ollut lainkaan tai riittävästi näiden analyysien toteuttamiseksi. Rahattomat italialaisnuoret asuivat ymmärrettävistä syistä pääsääntöisesti vanhempiensa kanssa.

Selittävien muuttujien vakiointi muutti tuloksia monissakin kohdissa. Ensinnäkin vertailtaessa nuorten miesten ja naisten käyttäytymistä huomataan, että Ison-Britannian kohdalla miehet asuivatkin tyypillisemmin omassa kotitaloudessa (tulos ei tosin ole tilastollisesti merkitsevä) ja Italian kohdalla tulos ei enää ole tilastollisesti merkitsevä. Toiseksi ikä-muuttujan kohdalla tulokset muuttuivat siten, että iän karttumisella ei enää ollut samaa vaikutusta brittinuoret käyttäytymiseen. Kolmanneksi asumismuodon kohdalla tulokset pysyivät kunkin maan kohdalla ennallaan.

Myös tämän artikkelin kannalta kiinnostavimmat muuttajat eli työmarkkina-asema ja tulojen pääasiallinen lähde saivat toisenlaisia tuloksia muuttujien vakioinnin jälkeen. Nuoret italialaiset käyttäytyivät odottamattomalla tavalla: hyvinvointivaltion tarjoaminen etuuksien rajallisuudesta huolimatta työmarkkinoiden ulkopuolella olleet asuivat tyypillisimmin itsenäisesti kuin työmarkkinoilla olevat. Tosin nämäkään tulokset eivät olleet tilastollisesti merkitseviä⁸. Tulojen pääasiallisen lähteen kohdalla tulosten suunnat pysyivät ennallaan, mutta tilastolliset merkitsevyydet pienenevät.

Lopuksi

Tässä artikkelissa tarkasteltiin erityisesti, mikä merkitys taloudellisilla tekijöillä – työmarkkina-asemalla ja tulojen pääasiallisella lähteellä – oli 18–34-vuotiaiden nuorten aikuisten muuttaessa pois lapsuudenkodistaan. Mukaan valikoitiin neljä erilaista eurooppalaista hyvinvointivaltiota; Suomi, Iso-Britannia, Ranska ja Italia. Artikkelin empiirisenä aineistona käytettiin Eurooppalainen elinolututkimusta (ECHP). Kiinnostavaa asetelmassa oli erityisesti se, että aineiston paneeliluonne mahdollisti samojen nuorten aikuisten seuraamisen viiden vuoden ajanjaksolla.

Tulokset tukivat melko hyvin niitä yleisiä hypoteeseja, jotka olivat johdettu aikaisempien tutkimusten pohjalta: naiset asuivat kaikissa mukaan valikoiduissa maissa miehiä todennäköisemmin omassa kotitaloudessa, mitä vanhempia nuoret aikuiset olivat, sen tyypillisemmin he olivat muuttaneet pois lapsuudenkodistaan ja puolison löytyminen lisäsi itsenäistä asumista. Tulokset olivat kuitenkin paikoin yllättäviä. Esimerkiksi Italian kohdalla sukupuolen – naiset asuivat miehiä tyypillisimmin itsenäisesti – tilastollinen merkitsevyys katosi muuttujien vakioinnin yhteydessä. Monet aikaisemmat tutkimukset ovat antaneet nuorista italialaisnuorista kuvan, että

”Taloudelliset tekijät...”

naiset muuttavat miehiä selkeästi aiemmin pois lapsuudenkodistaan. Tosin hekin asuvat lapsuudenkodissaan selkeästi pidempään kuin muun maalaiset ikätoverinsa – ja lähinnä miehet ovat äitiensä helmoissa reilusti yli kolmikymppisinä pyöriviä ”mamanpoikia” (Manacorda & Moretti 2002). Vastaavia tuloksia saatiin myös tämän tutkimuksen kuvailevissa analyysissa.

Tämän artikkelin kannalta keskeisimmät muutokset olivat kuitenkin nuoren aikuisen työmarkkina-aseman ja tulojen pääasiallisen lähteen vaikutus kotoamuuttamisprosessissa, toisin sanoen asuivatko työssäkäyvät ja ansiotuloja saavat tyypillisimmin itsenäisesti kuin työmarkkinoiden ulkopuolella olevat tai tulonsiirtoja nauttivat nuoret aikuiset. Tulokset osoittivat, tosin vain vakioimattomassa analyysissä, että residuaalista mallia edustavassa Italiassa työpaikan löytyminen oli keskeisessä asemassa itsenäiseen asumiseen ryhdyttäessä. Työmarkkinoiden ulkopuolella oleminen ei kuitenkaan estänyt kaikissa tapauksissa itsenäistä asumista, vaan esimerkiksi työttömyys saattoi ajaa nuoren työnhakuun ja muuttamaan pois lapsuudenkodistaan. (Ks. esim. Iacovou 2001.) Tulokset Suomen osalta olivat myös mielenkiintoisia. Hypoteesina esitettiin, että hyvinvointivaltion tarjoamien tulonsiirtojen vuoksi nuoren aikuisen asumisjärjestelyillä ja työmarkkina-asemalla ei olisi niin keskeistä yhteyttä. Suomessa on ennen kaikkea tyypillistä, että nuoret muuttavat varhain omaan kotitalouteen, tavallisesti jo aloittaessaan opintonsa. Tulokset kuitenkin osoittivat, että työssäkäyvät nuoret asuivat tyypillisemmin itsenäisesti. Tulonsiirroilla on varmasti merkitystä nuorten aikuisten talouden tilalle, mutta yhteyttä tämän ja asumisjärjestelyiden kanssa ei pystytty osoittamaan.

Työmarkkina-asemaan läheisesti liittyvä tulojen pääasiallinen lähde antoi myös paikoin odotettuja tuloksia. Kaikissa muissa maissa paitsi Irossa-Britanniassa itsenäisesti asuvat nuoret aikuiset olivat tyypillisimmin ansiotuloja saavia. Suomen,

ja osittain myös Ranskan, tulokset olivat kuitenkin yllättäviä lähinnä siksi, että ne olivat tilastollisesti merkitseviä ja ero tulonsiirtoja nauttiviin nuoriin aikuisiin oli hämmästyttävän suuri. Mannermaista hyvinvointivaltiota edustavan Ranskan kohdalla tulokset tosin on ymmärrettävissä paremmin lähinnä siksi, että etuudet nuorille, työuraa vasta aloittaville eivät ole tasoltaan suomalaisnuorten saamien etuuksien kaltaisia.

Sekä kuvailevat että pitkittäismenetelmät osoittivat, että ilman mitään tuloja (ansiotuloja tai tulonsiirtoja) eläviä nuoria aikuisia löytyi kaikista neljästä maasta, Italiasta jopa hyvin paljon. Yli puolella lapsuudenkodissa ja lähes kolmanneksella itsenäisesti asuvista nuorista aikuisista ei ollut kuukausituloja lainkaan. Taloudellisesta hyvinvoinnista vastasivat näissä tapauksissa pääasiassa vanhemmat. Merkittävää on, että taloudellisen avun antaminen ei loppunut vaikka nuori muutti omilleen. Asian syvällisempi tutkiminen ei ollut valitettavasti mahdollista, sillä ECHP ei sisällä tarkempia kysymyksiä perheiden sisällä tapahtuvasta rahaliikenteestä.

Artikkelissa kutakin hyvinvointivaltiomallia kuvaasi ainoastaan yksi valtio. Yhtenä jatkotutkimuksen aiheena voisi olla vastaavanlaisten analyysien toteuttaminen maavalintaa kasvattamalla. Se tarjoaisi luotettavamman kuvan siitä, missä määrin lapsuudenkodista muuttaminen ja sen sitominen taloudellisiin tekijöihin on vallitsevista järjestelmistä johtuva tekijä. Vertailevan, kvantitatiivisella aineistolla toteutetun tutkimuksen yhtenä ongelmana voidaan myös pitää sitä, että kulttuurisia tekijöitä ei pystytty välttämättä riittävästi huomiomaan. Kvantitatiivisella aineistolla näiden mittaaminen on usein vaikeaa, jopa mahdollonta. Varmaksi voidaan kuitenkin sanoa, että ne antavat oman leimansa nuorten aikuisten lapsuudenkodista pois muuttamiselle.

”Taloudelliset tekijät...”

Viitteet

¹ Buck & Scott (1993) totesivat kuitenkin amerikkalaisia tutkiessaan, että nuorten aikuisten omilla tuloilla oli vain vähäinen vaikutus heidän itsenäistymisaikeisiinsa.

² Vuonna 2000 nuorten työttömyysprosentti koko Euroopan unionin alueella oli 16,1, luku vaihteli kuitenkin merkittävästi eri maissa. Ranskassa ja Suomessa nuorten työttömyysprosentti oli huomattavasti kokonaistyöttömyysprosenttia korkeampi, Ranskassa 20,1 ja Suomessa 21,4. Ison-Britanniassa tilanne oli hieman parempi työttömyysprosentin ollessa 12,8. Italiassa lähes kolmasosa 15–24-vuotiaista oli työttömiä. Tulonsiirtojen ollessa vähäisiä, ei nuorilla käytännössä ollut muuta mahdollisuutta kuin jäädä asumaan vanhempiensa luo. (Euroopan komissio 2001.)

³ Lisäksi Ison-Britanniassa yksityisen sektorin opiskelijoille tarjoamien vuokra-asuntojen hinnat ovat nousseet huomattavasti: vuoteen 1996 verrattuna vuokrat ovat kohonneet 100 prosenttia, kun taas asuntojen hinnat ovat nousseet vain 26 prosenttia (Nouse 2006).

⁴ Esping-Andersen, kuten myös Castles (1993), perustellee Välimeren alueen valtioiden kuuluvuutta malliin sillä, että vaikka ne ovat hyvinvointivaltioketjityksessä vielä muuta Manner-Eurooppaa jäljessä, ne tulevat kehitty-mään samankaltaisiksi näiden valtioiden kanssa.

⁵ Esimerkiksi lapsuudenkodin sosioekonomisella asemalla ja tuloilla voi olettaa olevan keskeinen merkitys siihen, muuttaako nuori aikuinen pois lapsuudenkodistaan vai ei. Testattavien hypoteesin rajaus tehtiin kuitenkin siten, että tarkasteluun otettiin mukaan vain nuoreen itseensä suoraan liittyviä tekijöitä.

⁶ Esimerkiksi Sgrittan (2001) tutkimuksessa italialaiset nuoret kertoivat asuvansa yhä pidempään vanhempiensa kanssa yksinkertaisesti sen vuoksi, että he katsoivat sen sopivan heille parhaiten (”It suits me, I have my freedom”). Poismuuton lykkäämistä ei siten aina voi selittää ainoastaan taloudellisilla syillä.

⁷ Oletuksena tosin oli, että Etelä-Euroopassa perheen antama taloudellinen tuki saattaisi olla nuoren aikuisen ainoa tulonlähde. Niiden nuorten aikuisten määrä koko ikäluokasta, jotka saivat pelkästään perheeltään taloudellisen tukea, oli kuitenkin huomattavasti suurempi, kuin oletettiin.

⁸ Muuttujien ”työmarkkina-asema” ja ”tulojen pääasiallinen lähde” välinen lisätarkastelu osoitti, että muuttujien välillä ei ollut multikollineaarisuutta. Tulos on siten selitettävissä ainoastaan vakioinnilla.

Aassve, Arnstein & Billari, Francesco C. & Mazzuco, Stefano & Ongaro Fuasta (2001) Leaving Home Ain't Easy. A comparative longitudinal analysis of ECHP data. Max Planck Institute for Demographic Research. MPIDR Working Paper WP 2001-038.

Aassve, Arnstein & Billari, Francesco C. & Mazzuco, Stefano & Ongaro Fuasta (2002) Leaving home: a comparative analysis of ECHP data. *Journal of European Social Policy* 12 (4), 259–275.

Babb, Penny & Butcher, Hayley & Church, Jenny & Zealey, Linda (2006) *Social Trends*. Office for National Statistics. No. 36. New York: Palgrave, MacMillan.

Berndtson, Taru (2005) *Opiskelijatutkimus 2003*. Opiskelijoiden toimeentulo ja toimeentulon ongelmat. Sosiaali- ja terveysturvan katsauksia. Helsinki: Kela.

Berthoud, Richard & Iacovou, Maria (2004) Introduction. Teoksessa Richard Berthoud & Maria Iacovou (eds.) *Social Europe. Living Standards and Welfare States*. Cheltenham: Edward Elgar; 1–20.

Buck, Nicholas & Scott, Jacqueline (1993) She's Leaving Home: But Why? An Analysis of Young People Leaving the Parental Home. *Journal of Marriage and the Family* 55 (4), 863–874.

Ellis, Bob (1996) Leaving the nest, not! How young people, with parental support, are living at home longer. *Youth Studies Australia* 15 (1).

Ermisch, John (1999) Prices, Parents and Young People's Household Formation. *Journal of Urban Economics* 45 (1), 47–71.

Esping-Andersen, Gøsta (1990) *The three worlds of welfare capitalism*. Cambridge: Polity Press.

Esping-Andersen, Gøsta (2002) *Why we need a New Welfare State*. New York: Oxford University Press.

European Commission (2001) *Employment in Europe 2001. Recent Trends and Prospects*. European Commission, Employment and Social Affairs. European Communities. Belgium. Saatavilla myös <URL:http://europa.eu.int/comm/employment_social/empl_esf/docs/empleurope2001_en.pdf>

Eurostat. The European Community Household Panel (ECHP). <URL:http://forum.europa.eu.int/irc/dsis/echpanel/info/data/information.html> Luettu 24.1.2006.

Gallo, Francesca & Mastrovita, Sara & Siciliani, Isabella (2004) The Nature of Sample Attrition in the ECHP. [online]. <URL:http://epunet.essex.ac.uk/papers/gallo_pap.pdf> Luettu 12.2.2006.

Galland, Olivier (1997) Leaving Home and Family Relations in France. *Journal of Family Issues* 18 (6), 645–670.

Galland, Olivier (2001) Comments on Walter Bien's Paper: Family forms and the young generation in Europe. [online]. <URL:http://europa.eu.int/comm/employment_social/eoss/downloads/milan_report_2001_en.pdf> Luettu 30.1.2006.

González-López, Maria José (2002) A portrait of Wes-

Kirjallisuus

”Taloudelliset tekijät..”

- tern families. New models of intimate relationships and the timing of life events. Teoksessa Alan Carling & Simon Duncan & Rosalind Edwards (eds.) *Analysing families. Morality and rationality in policy and practice*. London: Routledge, 21–47.
- Hammer, Torild (1996) Consequences of unemployment in the transition from youth to adulthood in a life course perspective. *Youth and Society* 27 (4), 450–468.
- Härkönen, Juho (2003) European Community Household Panel – ECHP. Lyhyt esittely. Turun yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisuja C:9/2003. Turku: Painosalama Oy.
- Iacovou, Maria (1998) Young people in Europe. Two models of household formation. Family forms and the young generation in Europe. [online]. <URL:http://europa.eu.int/comm/employment_social/eoss/downloads/milan_report_2001_en.pdf> Luettu 1.2.2006.
- Iacovou, Maria (2001) Leaving home in the European Union. Working Papers of the Institute for Social and Economic Research, paper 2001-18. Colchester: University of Essex.
- Iacovou, Maria (2004) Patterns of Family Living. Teoksessa Richard Berthoud & Maria Iacovou (eds.) *Social Europe. Living Standards and Welfare States*. Cheltenham: Edward Elgar, 21–45.
- Isoniemi, Henna (2005) Nuorten aikuisten muutto pois lapsuudenkodista. Teoksessa Henna Isoniemi & Irmeli Penttilä (toim.) *Perheiden muuttuvat elinolot. Artikkeleita lapsiperheiden elämänmuutoksista*. Helsinki: Tilastokeskus, 63–84.
- Jones, Gill (1995) *Leaving home*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.
- Kuivalainen, Susan (1999) Toimeentulotuki Tanskassa, Ruotsissa ja Suomessa. Vertaileva tutkimus kolmen Pohjoismaan vähimmäisturvajärjestelmästä Britannian ja Hollannin järjestelmien valossa. Suomen Kuntaliitto. Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus.
- Manacorda, Marco & Moretti, Enrico (2002) *Intergenerational Transfers and Household Structure. Why Do Most Italian Youths Live with Their Parents?* London: Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science.
- Niemelä, Mikko (2005) Sukulaisten ja ystävien taloudellinen apu – tärkeä osa huono-osaisten toimeentuloa? *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (4), 417–420.
- Nilsson, Karina & Strandh, Mattias (1999) Nest leaving in Sweden: The Importance of Early Educational and Labor Market Careers. *Journal of Marriage and the Family* 61 (4), 1068–1079.
- Nouse (2006) Unexpected room shortage leaves undergraduates stranded off campus. 21.2. 2006. Luettu 23.2.2006. www.nouse.co.uk
- Pallant, Julie (2005) *SPSS Survival Manual. A step by step guide to data analysis using SPSS version 12*. Sidney: Open University Press.
- Pyy-Martikainen, Marjo & Sisto, Johanna & Reijo, Marie (2004) *The ECHP Study in Finland. Quality Report*. Tilastokeskus – Statistic Finland. Elinolot – Living Conditions 2004: I. Helsinki: Multiprint.
- Schizzerotto, Antonio & Lucchini, Mario (2004) *Transition to Adulthood*. Teoksessa Richard Berthoud & Maria Iacovou (eds.) *Social Europe. Living Standards and Welfare States*. Cheltenham: Edward Elgar, 46–68.
- Sgritta, Giovanni, B. (2001) *Family and Welfare Systems in the Transition to Adulthood. An Emblematic Case Study. Family forms and the young generation in Europe*. [online]. <URL:http://europa.eu.int/comm/employment_social/eoss/downloads/milan_report_2001_en.pdf> Luettu 26.1.2006.
- Smeeding, Timothy, M. & Ross Phillips, Katherin (2002) *Cross-National Differences in Employment and Economic Sufficiency*. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 580, 103–133.
- Tabachnick, Barbara G. & Fidell, Linda. S. (2001) *Using Multivariate Statistics*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications.
- Trifiletti, Rossana. (1999) *Southern European Welfare Regimes and the Worsening Position of Women*. *Journal of European Social Policy* 9 (1), 49–64.
- Vogel, Joachim (2001) *European Welfare Regimes and the Transition to Adulthood: A Comparative and Longitudinal Perspective*. Family forms and the young generation in Europe. [online]. <URL:http://europa.eu.int/comm/employment_social/eoss/downloads/milan_report_2001_en.pdf> Luettu 31.1.2006.
- Whittington, Leslie A. & Peters, H. Elisabeth (1996) *Economic incentives for financial and residential independence*. *Demography* 33 (1), 82–97.

”Taloudelliset tekijät...”

Liitetaulukko I. Aineistojen koot vuosina 1996 ja 2001: vuonna 1996 nuoret aikuiset 18–29-vuotiaita, vuonna 2001 23–34-vuotiaita. Kaikkien tapausten määrät sekä miesten ja naisten määrät maittain.

	1996			2001		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
Suomi	1 546	793	753	876	445	431
Iso-Britannia	2 073	1 001	1 072	1 385	647	738
Ranska	3 037	1 499	1 538	1 724	823	901
Italia	4 345	2 210	2 135	2 793	1 427	1 366
Kaikki	11 001	5 503	5 498	6 778	3 342	3 436